

Tla a informácie

Súdny dvor Európskej únie
TLAČOVÉ KOMUNIKÉ č. 88/21
V Luxemburgu 20. mája 2021

Návrhy generálneho advokáta v spojených veciach C-748/19 až C-754/19
Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim/WB a i.

Podľa generálneho advokáta Bobeka právo Únie bráni poľskej praxi spočívajúcej v delegovaní sudcov na sudy vyššieho stupňa, pričom minister spravodlivosti, ktorý je zároveň generálnym prokurátorom, môže kedykoľvek svojvoľne toto delegovanie ukončiť

V rámci siedmich trestných konaní vedených pred Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava, Poľsko) sa tento súd rozhodol obrátiť na Súdny dvor vo veci zlučiteľnosti niektorých ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré zverujú ministrovi spravodlivosti/generálnemu prokurátorovi právomoc delegovať sudcov na sudy vyššieho stupňa na dobu neurčitú a kedykoľvek toto delegovanie svojvoľne ukončiť, s právom Únie. Vnútroštátny súd sa konkrétne domnieva, že tieto ustanovenia môžu porušovať požiadavku nezávislosti vnútroštátneho súdnictva, ktorá vypláva z článku 19 ods. 1 ZEÚ¹ v spojení s článkom 2 ZEÚ².

Konkrétne tento súd uvádza, že každý zo súdnych senátov, ktorým prináleží prejednať príslušnú predmetnú vec, pozostáva zo sudcu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, ako predsedu a dvoch ďalších sudcov. V každej z týchto vecí je jedným z „ďalších“ sudcov sudca delegovaný zo súdu nižšieho stupňa na základe rozhodnutia ministra spravodlivosti/generálneho prokurátora (ďalej len „delegovaní sudcovia“). Okrem toho niektorí z delegovaných sudcov zastávajú aj funkciu „zástupcu pre disciplinárne záležitosti“ pri orgáne nazvanom Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych (disciplinárny úradník vo veciach sudcov všeobecných súdov).

Generálny advokát Michał Bobek vo svojich dnešných návrhoch v prvom rade zamietá tvrdenia, že návrhy na začatie prejudiciálnych konaní sú neprípustné, keďže boli podané jediným sudcom – predsedom súdneho senátu prejednávajúceho predmetné trestné veci – a nie samotným senátom. Poukazuje na to, že ak je orgán, ktorý podal žiadosť vnútroštátnym orgánom, ktorý koná ako súdny orgán, nie je úlohou Súdného dvora, aby overil dodržanie všetkých procesných pravidiel vnútroštátneho práva. Vnútroštátny súd je preto na účely článku 267 ZFEÚ „vnútroštátnym súdnym orgánom“.

Generálny advokát ďalej skúma, či právo Únie³ bráni vnútroštátnym ustanoveniam, podľa ktorých minister spravodlivosti/generálny prokurátor môže na základe kritérií, ktoré neboli zverejnené, delegovať sudcov na sudy vyššieho stupňa. Podotýka, že pojem nezávislosť súdnictva má dva aspekty: vonkajší a vnútorný. *Vonkajší* aspekt (alebo nezávislosť *stricto sensu*) požaduje, aby bol súd chránený pred vonkajšími zásahmi alebo tlakmi, ktoré by mohli ohroziť nezávislosť rozhodovania jeho členov v súvislosti s konaniami, ktoré prejednávajú. *Vnútorný* aspekt je spojený s nestrannosťou a jeho cieľom je zabezpečiť rovnaké podmienky pre účastníkov konania a ich príslušné záujmy, pokiaľ ide o predmet týchto konaní. Tento aspekt vyžaduje objektivnosť a neexistenciu akéhokoľvek záujmu na výsledku sporu, okrem striktného uplatnenia právnej

¹ „Členské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany.“

² Toto ustanovenie okrem iného stanovuje, že Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám.

³ Druhý pododsek článku 19 ods. 1 ZEÚ v spojení s článkom 2 ZEÚ a so zásadou právneho štátu, ktorú zakotvuje.

normy. Z tohto hľadiska sa v tejto veci zdajú byť vnútroštátne opatrenia vzhľadom na oba aspekty nezávislosti vysoko problematické.

Generálny advokát Bobek sa ďalej domnieva, že právo Únie nijak nebráni tomu, aby členské štáty využili systém, podľa ktorého môžu byť sudcovia v záujme služby dočasne delegovaní z jedného súdu na iný. V systémoch, v ktorých je ministerstvo spravodlivosti zodpovedné za organizačné a personálne otázky týkajúce sa súdnictva, môžu rozhodnutia o delegovaní jednotlivých sudcov patriť do právomoci ministra. Pokiaľ sú dodržané zákonné postupy, boli udelené všetky potrebné povolenia vyžadované vnútroštátnym právom a *počas dočasného delegovania sa naďalej uplatňujú všeobecné pravidlá* týkajúce sa menovania, funkčného obdobia a odvolania sudcov, nie je ani tento aspekt sám osebe problematický. Nezdá sa však, že by to tak bolo v prípade vnútroštátnej právnej úpravy, o ktorú ide vo veci samej. Podľa jeho názoru sa na dočasne delegovaných sudcov nevzťahujú všeobecné pravidlá, ale skôr osobitný – a veľmi znepokojujúci – právny režim.

Generálny advokát zastáva názor, že v systéme, ktorý je v súlade s princípmi právneho štátu, by mala existovať aspoň určitá transparentnosť a zodpovednosť, pokiaľ ide o rozhodnutia o delegovaní sudcov. Konkrétne každé rozhodnutie týkajúce sa delegovania sudcu (začatie alebo ukončenie) by malo byť prijaté na základe určitých *vopred* známych kritérií a malo by byť riadne odôvodnené. Okrem toho tieto rozhodnutia musia byť schopné poskytnúť minimálny stupeň jasnosti, pokiaľ ide o dôvody a spôsob prijatia daného rozhodnutia, aby sa zabezpečila určitá forma kontroly. V predmetných vnútroštátnych opatreniach však nemožno nájsť žiadnu takúto vlastnosť. Kritériá, ktoré minister spravodlivosti/generálny prokurátor používa pri delegovaní sudcov a pri ukončení tohto delegovania, ak existujú, nie sú v každom prípade zverejnené.

Veľké obavy okrem toho vyvoláva skutočnosť, že delegovanie je na dobu neurčitú a môže byť kedykoľvek ukončené na základe rozhodnutia ministra spravodlivosti/generálneho prokurátora. Generálny advokát Bobek konštatuje, že (súdne) delegovanie by malo byť za normálnych okolností stanovené na dobu určitú, vyjadrené v určitej dĺžke, alebo kým nenastane iná objektívne určiteľná skutočnosť. Preto sa zdá, že výkon neobmedzenej, nepreskúmateľnej a netransparentnej diskrečnej právomoci, ktorú má minister spravodlivosti/generálny prokurátor pri delegovaní sudcov a *ukončení ich delegovania* kedykoľvek podľa vlastného uváženia, ide ďaleko nad rámec toho, čo by sa mohlo považovať za primerané a potrebné na zabezpečenie riadneho fungovania a pracovných postupov v rámci štruktúry vnútroštátnych súdov.

Generálny advokát konštatuje, že nielenže je právomoc vykonávať túto neobmedzenú diskrečnú právomoc zverená členovi vlády, ale že tento člen vlády má aj dvojakú funkciu. Minister spravodlivosti je totiž vo svojej funkcii (verejného) generálneho prokurátora hlavným orgánom prokuratúry v členskom štáte a má právomoc nad všetkými zložkami prokuratúry. Má rozsiahle právomoci nad podriadenými prokurátormi. Vnútroštátne právo mu okrem iného priznáva právomoc vydávať príkazy „týkajúce sa obsahu aktu pred súdom“ podriadenému prokurátorovi, ktorý je povinný konať v súlade s týmito príkazmi. To vytvára „nečisté“ spojenectvo medzi dvoma inštitucionálnymi orgánmi, ktoré by za normálnych okolností mali fungovať oddelene. Pokiaľ ide konkrétne o otázku delegovania sudcov, v skutočnosti umožňuje, aby subjekt, ktorý je hierarchicky nadriadený jednému z účastníkov každého trestného konania (prokurátor), zostavil (časť) senátu, ktorý bude prejednávať veci predložené jeho podriadenými prokurátormi. Dôsledkom toho je, že niektorí sudcovia môžu byť motivovaní rozhodovať v prospech prokurátora alebo, všeobecnejšie, v prospech ministra spravodlivosti/generálneho prokurátora. Sudcovia súdov nižšieho stupňa sa totiž môžu cítiť lákaní možnosťou, že budú odmenení delegovaním na súd vyššieho stupňa, ktorý im môže ponúknuť lepšie kariérne vyhliadky a vyšší plat. Naopak, delegovaní sudcovia môžu byť odrádzaní od nezávislého konania, aby sa vyhli riziku, že ich delegovanie môže minister spravodlivosti/generálny prokurátor kedykoľvek ukončiť.

Napokon podľa generálneho advokáta sa uvedená situácia ešte zhoršuje tým, že delegovaní sudcovia môžu zastávať aj funkciu zástupcov pre disciplinárne záležitosti pri orgáne nazvanom disciplinárny úradník vo veciach sudcov všeobecných súdov. Nepochybne je možné domnievať sa, že sudcovia sa môžu zdráhať nesúhlasiť s kolegami, ktorí proti nim jedného dňa môžu začať disciplinárne konanie. Okrem toho zo štrukturálneho hľadiska môžu byť tieto osoby vnímané ako

osoby vykonávajúce „rozšírené preskúmanie a dohľad“ v rámci súdnych senátov a súdov, na ktoré boli delegované, vzhľadom na kontext a parametre ich delegovania. Predmetné vnútroštátne ustanovenia preto jednak vedú k pomerne znepokojujúcej sieti prepojení medzi delegovanými sudcami, prokurátormi a (jedným členom) vlády a jednak k nezdravej zámene úloh medzi sudcami, všeobecnými prokurátormi a zástupcami pre disciplinárne záležitosti. Generálny advokát napokon zdôrazňuje, že z hľadiska práva Únie nie je problém s delegovaním sudcov ako takým, pokiaľ títo sudcovia počas svojho delegovania požívajú rovnaké záruky, pokiaľ ide o neodvolateľnosť a nezávislosť, ako všetci ostatní sudcovia tohto súdu. V prejednávanych veciach však o takýto prípad zjavne nejde.

Generálny advokát dospel k záveru, že za okolností, o aké ide vo veci samej, už neexistujú minimálne záruky potrebné na zabezpečenie nevyhnutnej del'by moci medzi výkonnou a súdnou mocou. Predmetná vnútroštátna právna úprava neposkytuje dostatočné záruky na to, aby vzbudila u jednotlivcov, najmä tých, proti ktorým sa vedie trestné konanie, primeranú dôveru, že sudcovia, ktorí zasadaajú v senáte, nepodliehajú vonkajším tlakom a politickým vplyvom a nemajú osobné záujmy na výsledku sporu. Generálny advokát navrhuje, aby Súdny dvor rozhodol, že táto vnútroštátna právna úprava je preto nezlučiteľná s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ.⁴

UPOZORNENIE: Súdny dvor nie je viazaný návrhmi generálneho advokáta. Úlohou generálnych advokátov je nezávisle navrhnúť Súdnemu dvoru právne riešenie veci, ktorá im bola pridelená. Sudcovia Súdneho dvora od tohto momentu začínajú v tejto veci poradu. Rozsudok bude vyhlásený neskôr.

UPOZORNENIE: Návrh na začatie prejudiciálneho konania umožňuje súdom členských štátov v rámci sporu, ktorý rozhodujú, položiť Súdnemu dvoru otázky o výklade práva Únie alebo o platnosti aktu práva Únie. Súdny dvor nerozhoduje vnútroštátny spor. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby rozhodol právnu vec v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora. Týmto rozhodnutím sú rovnako viazané ostatné vnútroštátne súdne orgány, na ktoré bol podaný návrh s podobným problémom.

Neoficiálny dokument pre potreby médií, ktorý nezaväzuje Súdny dvor.

[Úplné znenie](#) návrhov sa uverejňuje na internetovej stránke CURIA v deň ich prednesu.

Kontaktná osoba pre tlač: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z prednesenia návrhov je k dispozícii na „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106

⁴ Generálny advokát považuje za zbytočné zaoberať sa dôvodmi, prečo sú predmetné vnútroštátne ustanovenia v rozpore aj s ustanoveniami smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1). Podľa jeho názoru v kontexte takého závažného porušenia článku 19 ods. 1 ZEÚ nemá veľký prínos zapájať sa do ďalších diskusií o tom, či dôkazné bremeno pri preukazovaní viny podozrivých a obvinených osôb stále nesie prokuratúra, alebo či sa pri podozrivých alebo obvinených osobách v skutočnosti uplatňuje pochybnosť. Samotná podstata zásady prezumpcie nevinoty je narušená, keď jedna a tá istá osoba – minister spravodlivosti/generálny prokurátor – môže v trestných veciach ovplyvňovať tak prokurátorov, ako aj niektorých sudcov prejednávajúcich vec. V dôsledku toho generálny advokát považuje súčasné porušenie ustanovení smernice 2016/343 za zjavné.